

Het grote invalboek

ALLE 151 ADVIEZEN OM
INVALLEN OP SCHOLEN
TOT EEN SUCCES TE MAKEN

COLOFON

Foto auteur: Alexander Ruijg

Ontwerp en opmaak: Marieke Eelman

Uitgever: Donald Suidman, Pienter Publishers

ISBN: 9789493171619

© Simone van Dijk / Pienter Publishers, 2023

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, door middel van
druk, fotokopieën, geautomatiseerde
gegevensbestanden of op welke andere
wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever. Echt niet.

Inhoud

1	ZORG GOED VOOR JEZELF EN ELKAAR	10
2	MAAK EEN GOEDE START	16
	<i>Kind aan de klink</i>	22
	Sietske Nota: 'Je wil niet een dag overleven, je wil ervoor zorgen dat de kinderen zich kunnen ontwikkelen.'	30
3	WERK AVG-PROOF	34
	Walter van Es: 'Je hoeft niet te weten dat Jantje autisme heeft, maar wel dat hij niet goed tegen veranderingen kan.'	42
4	WEET WAT JE KUNT DOEN ALS JE NIET WEET WAT JE MOET DOEN	45
	<i>Relatie voor prestatie</i>	48
5	LAAT DE BOEL GOED ACHTER	58
	Jan Willem Duim: 'Het onderwijs is veel beter in kritiek geven dan in kritiek ontvangen. Dus ben je voorzichtig met feedback.'	64
6	REGEL HET ZAKELIJK	68
	Diana Rozendaal: 'Je kunt overwegen om structureel met een paar invallers te werken. Vanwege de frisheid.'	72
7	PROFITEER VAN HET EFFECT VAN HOGE VERWACHTINGEN	75
	TOOLBOX	89
	A. TWINTIG VRAGEN AAN DE SCHOOL	90
	B. TIEN HANDIGE DIGITALE TOOLS	91
	C. VOORBEELDCONTRACT AVG	92
	D. OVERDRACHTSFORMULIER	95
	E. OVERDRACHTSFORMULIER DE ANDERE KANT OP	99

Voorwoord

Voor ik start met het schrijven van een boek – dit is mijn vijfde- loop ik altijd al een paar jaar rond met gedachten en ideeën waar het boek over moet gaan. In mijn hoofd is het boek er eigenlijk al, ik hoef het alleen nog maar op te schrijven. Echter, ik begin niet zomaar! Eerst voer ik een aantal verkennende, positief-kritische gesprekken met mezelf. Als ik een beetje ben uitgepraat, check ik mijn gedachten en ideeën bij een paar bevriende collega's. Zeggen zij dat het een goed idee is om verder te gaan, dan leg ik het aan Donald, mijn uitgever, voor. Pas als ook hij zegt: 'Ik denk dat dit echt een goed en waardevol boek kan worden', ga ik serieus aan de slag.

Dat gesprek met mezelf gaat ongeveer zo:

Oké, Simoon, dus je wilt een boek maken over invallen.

1. Waarom? Eerste verkenning.

2. Urgentie via waarom, waarom, waarom. Waarom vind je het nodig dat het er komt? En waarom nú? Wat moet erin en voegt dat werkelijk iets toe aan wat er al is? En waar draagt dat boek dan toe bij?

3. Professionele nabijheid met focus. Wat wil je nou eigenlijk vertellen? Voor wie is het bedoeld? Wat is je bedoeling nou precies met het boek? En waar gaat het niet over?

4. Professionele afstand. Lukt het me om vanuit grote betrokkenheid bij het onderwerp en soms ook ergernis, een positieve, aanmoedigende toon te vinden? Op verwijten beweegt immers niemand. En als coach, trainer en docent ben ik altijd uit op beweging en verbetering van een situatie.

Mijn drijfveer en innerlijk vuur om inmiddels al meer dan 35 jaar individuele professionals en hele teams tegelijk te coachen, nascholingen te verzorgen, les te geven en boeken over onderwijs te schrijven, is gelegen in mijn diepe overtuiging dat leren het leven mooier maakt. Dat iedereen van goed onderwijs profiteert. De leraren zelf (alleen al vanwege het werkplezier! Betekenisvol werk doen draagt bij aan levensgeluk), de leerlingen (ze worden sterker, rijker, sociaal vaardiger, empathischer, nieuwsgieriger, onderzoekender, veerkrachtiger, gelukkiger), hun ouders (gelukkige en enthousiaste kinderen brengen die vibe mee naar huis en inspireren hun ouders met hun blik op de wereld), en, nou ja, de hele maatschappij. Ik denk ook dat ik de dingen beter wil maken voor het kind dat ik zelf was, een drijfveer die misschien veel mensen die met kinderen werken herkennen.

Mijn drijfveer om te schrijven is zeker ook gelegen in het gegeven dat ik ervaar en zie hoe dingen mis gaan die niet mis hoeven te gaan, dat de organisatie van het onderwijs beter kan (planmatiger, doelgerichter, met een stevige balans in investeren en ondersteunen, en eisen stellen en begrenzen), dat de kwaliteit van het lesgeven omhoog kan, dat leerlingen en collega's beter gezien, ondersteund en uitgedaagd kunnen worden, en dat er in scholen onderling wederkeriger samengewerkt kan worden, ook met de leerlingen en hun ouders. De focus voor dit boek is het werken met invallers tot een succes te maken.

Het grote invalboek gaat over kwaliteit, over goed invallen en niet over geld. De discussie over de vraag of invallers duur zijn en waarom dat zo is, woedt al volop op social media en in de vakpers. In het slotwoord zeg ik er wel wat over.

Ik ervaar zelf wat goed werkt en wat ik mis tijdens de dagen dat ik kom invallen op een school. Ik zie hoe invallers én leerlingen en hun ouders soms verloren lopen. Zo jammer. Dat kan beter! In het kader van een aantal zorgen zoals het grote lerarentekort, hoeveel collega's ziek zijn of het onderwijs verlaten, soms al binnen vijf jaar na de start, en het vraagstuk passend inclusiever onderwijs, denk ik dat er ruimte is voor dit boek, Het grote invalboek. Geschreven voor invallers en voor de scholen die met invallers werken. Opdat leerlingen en invallers krijgen wat ze nodig hebben en we als scholen en schoolbesturen invallers als collega's kunnen behouden voor het onderwijs.

In het grote invalboek vind je 151 adviezen en vele voorbeelden. Een boek om bij de hand te hebben zodat je niet zelf steeds het wiel hoeft uit te vinden. Als je deze 151 tips gebruikt, doe je namelijk het goede. De hoofdstukken heb ik geschreven vanuit drie of eigenlijk zelfs vier perspectieven: dat van de invalleerkracht, dat van de school, dat van de leerlingen en dat van de ouders.

Amstelveen, oktober 2023
Simone van Dijk

Hoofdstuk 1

ZORG GOED VOOR JEZELF EN ELKAAR

Het is 07.50 uur en er doet niemand open.

Ik kan de school niet in.

Waar houd ik pauze? Haal ik zelf koffie of is er een koffieronde?

Moet ik eigenlijk pleinwacht lopen? Hoe laat?

Hoe lang?

O, het personeelstoilet is op slot. Ik heb geen sleutel.

Ik voel me wat verloren. Ik word genegeerd.

Bij wie kan ik terecht met vragen?

Hoe laat moet ik aan het einde van de dag uiterlijk de school weer hebben verlaten zodat ik niet ingesloten raak?

Het is 8.00 en de invalleerkracht is nog niet verschenen.

Als ze maar komt!

Denkt iemand even aan de invalleerkracht?

Wie vangt haar op? Niemand reageert.

We hebben een gat in het pleinwachtrooster.

O ja, Gerda is ziek.

Wat een onrust op de gang bij het lokaal waar de invaller staat!

Adviezen

VOOR DE SCHOOL

- 1** Er is iemand vanaf 7.45 uur op school om de invalleerkracht binnen te laten en welkom te heten.
- 2** Een collega die voorafgaand aan de invaldag expliciet gesproken is hierover, wijst de invalleerkracht de weg, loopt mee naar het lokaal en helpt de invalleerkracht op gang: babbeltje, licht aan, koffie, digibord samen opstarten.
- 3** Blijkt de invaller om wat voor reden dan ook te laat te komen, dan vangt deze collega de groep op. Op internet vind je 'Juf is ziek'-voorbeeldboekjes waarmee leerlingen aan de slag kunnen voor een half uur zodat je als school de boel kunt regelen tot de invaller gearriveerd is.
- 4** Deze collega kan ook een onderwijsassistent of leraarondersteuner zijn, die de kinderen van de groep kent en daarom die dag de invalleerkracht ondersteunt.
- 5** Er is een A4-tje met de belangrijkste schoolafspraken en aanwijzingen voor de invalleerkracht beschikbaar. Dit ligt klaar op het bureau in de klas.
- 6** Deze schoolafspraken zijn bekend bij iedereen in het team.

- 7** Er is achterwacht, iemand naar wie de invalleeërkracht als het nodig zou zijn een leerling toe kan sturen om bijvoorbeeld even rustig te werken. Bij voorkeur is dit de intern begeleider. Zij kent de leerlingen en is ambulãnt.
- 8** Iedereen in het team communiceert hartelijk met de invalleeërkracht en toont belangstelling, in de gang, op het plein, in de teamkamer. Iedereen straalt uit: De invalleeërkracht is vandaag onze collega.

De leerlingen

Zeventien leerlingen zijn zichtbaar positief en vrolijk: deze leerlingen groeten jou bij binnenkomst en zullen doen wat in de groep de afspraken en gewoontes zijn qua jassen, tassen, binnenkomen, mogen kletsen voor de bel gaat of de 'binnen = beginnen'-regel. Van die zeventien volgen we er drie: Sofie, Adam en Daan.

Zeven leerlingen zien jou en vinden het kennelijk fijn afleidend vertier dat jij er bent tijdens een in hun beleving 'altijd saaaaie' schooldag. Deze zeven zullen zich afwijkend van de in de groep geldende afspraken gedragen en dat zie jij omdat zij andere dingen doen dan Sofie, Adam en Daan. Zij zullen jou negeren en hun gang gaan, of je juist joviaal luidruchtig groeten en kijken hoe je reageert. Ze zullen je testen 'hoe reageert ze als we dit doen?' Van deze zeven volgen wij er ook drie: Lara, Jaysion en Max.

Vier leerlingen vinden het duidelijk moeilijk en spannend als er iets op een dag anders gaat dan ze verwachten. Zij worden nerveus als ze jou zien. Ze hopen dat de dag zal verlopen zoals ze dat gewend zijn en manifesteren zich teruggetrokken of juist dwars en boos, of met ander opvallend gedrag, en dat kan al starten op de gang. Van deze vier volgen wij er drie: Roosje, Tourya en Davey.

Adviezen

VOOR DE INVALLEERKRACHT

- 9** Weet je meer dan twaalf uur van tevoren waar je gaat invallen? Neem dan vooraf contact op met de school en vraag hoe laat je terecht kunt en wie jou ontvangt. Of stuur een vriendelijke, duidelijke mail met je vragen. Zoals: Hoe laat kan ik de school in? Wie ontvangt mij? Weten de leerlingen en hun ouders dat ik kom?
Een uitgebreide vragenlijst vind je achterin dit boek, Tool 1
- 10** Kom op tijd. Wees minimaal een half uur voor de leerlingen de school in komen aanwezig.
- 11** Wees flexibel. Ontspan en weet dat de dag mogelijk anders gaat verlopen dan jij je hebt voorgesteld. Als het je lukt, zie daar dan de lol van in en leer van alles wat zich voordoet. Het is allemaal ervaring en leermateriaal; jij wordt er een betere (inval)leerkracht van!
- 12** Vind je lekkere koffie of thee heel belangrijk, neem dan een eigen goed gevulde thermoskan en beker mee.
- 13** Heb je van tevoren nog geen informatie ontvangen, vraag meteen vriendelijk en bondig wat je nodig hebt en echt wilt weten aan de leerkrachten die je ziet wanneer je de school binnen loopt: waar is de koffie, hoe laat ..., wie ..., waar ... tijden van ... etc.
Durf te vragen: wie mag ik vandaag aanschieten als ik ergens tegenaan loop?

14

Blijf altijd rustig en vriendelijk en kijk goed naar wat je de leerlingen ziet doen. Haal uit het gedrag van de ontspannen leerlingen aanwijzingen over wat de bedoeling en de gewoonte is. Neem waar wie jou opvallen, blijf ademen en handel adequaat. ('Adequaat'? Lees meer over het vakmanschap, over een goede leraar zijn in *Meester in de klas*.)

Hoofdstuk 2

MAAK EEN GOEDE START

Er ligt geen gewenst lesprogramma klaar voor me, geen handleiding van de methode, aanwijzingen welke lessen ik moet geven, niets.

Het digibord start niet op. En als die wel opstart, heb ik geen wachtwoorden om bij de juiste software te komen.

Hoeveel leerlingen zitten er in deze klas en wie zit waar? Ik weet niet of we compleet zijn.

Bij wie moet ik afwezige leerlingen melden? Waar liggen de sleutels van de kasten die afgesloten zijn? Ik kan niet bij werkschriften en de handleidingen.

We zijn overvallen door de ziekte van collega Ineke. Hoe vangen we dat op? Er staan al twee ouders bij de directeur in het kantoor met de vraag of de groep wel les krijgt vandaag.

De intern begeleider vangt een moeder op die vraagt of de RT wel doorgaat vandaag.

O, er is tóch een invaller gevonden, gelukkig. Al gaat ze voorlezen en verder niets, als er maar iemand die groep draait want ik wil geen opdelers. Ik heb al dertig leerlingen in mijn groep.*

* Opdelers zijn kinderen uit de groep waarvan de leerkracht afwezig is, die over andere groepen verdeeld worden. Dat kan een last zijn voor de andere collega's. Behalve in groep 1, 2 en 3. Daar zijn ze vaak blij met opdelers uit 6, 7 en 8: hulpjuffen!

Adviezen

VOOR DE SCHOOL

- 15** Voorkom zoveel mogelijk een hobbelige, onrustige start in de groep waar een leerkracht invalt. Zorg dat er standaard een boekje klaarligt voor de invalleerkracht met een plattegrond, namenlijst, informatie over het rooster, het programma, afspraken die gemaakt zijn met de groep en met individuele leerlingen en de daarbij horende gangbare organisatie in de groep. Denk bijvoorbeeld aan welke vaste tweetallen samenwerken en samen lezen.
- 16** Zorg voor een mapje met daarin de wachtwoorden op het bureau. Regel een account 'invalleerkracht'. Vanuit dat account kan de invalleerkracht 'overal bij'. Voorzie dit account regelmatig van een nieuw wachtwoord. Vergeet niet je MR te informeren over hoe je met dit inval-account omgaat op school.
- 17** Wat ook goed werkt is in elke groep een 'noodpakket' met herhalingsstof en zelfstandig te verwerken stof voor één dag, dat elke vaste groepsleerkracht beschikbaar heeft en waar een invalleerkracht in geval van ziekte van de groepsleerkracht zo mee kan instappen. Dit werkt voor iedereen goed: de leerlingen weten wat ze moeten doen, de invalleerkracht kan de groep begeleiden en waar nodig lesstof verdiepen. De groepsleerkracht heeft geen extra werk in achterhalen waar de groep gebleven is en kan goed verder.